

MACROECONOMIA "EN DETAIL"

Analiza lunară

Septembrie
2023

Finanțele publice în regiune

În primul trimestru din 2023 comparativ cu primul trimestru din 2022, 9 țări membre ale UE au reușit să reducă deficitul bugetar¹ în raport cu PIB. Din aceste 9 țări, două au trecut pe excedent bugetar (Portugalia și Irlanda), una a ajuns la deficit zero (Croatia) și restul de 6, printre care și România, au rămas pe deficit. Deficitul României de 7,2% redus de la 8,1% a fost al cincilea cel mai mare deficit în UE (Fig. 1). În aceeași perioadă, în țările din regiune, deficitul bugetar raportat la PIB a crescut: în Ungaria cu 7,8 pp de la 3,4% la 11,2%, în Cehia cu 1,4 pp de la 4,5% la 5,9%, în Bulgaria cu 1 pp de la 1,2% la 2,2%. Polonia a trecut la deficit bugetar de 1,5% în trimestrul 1 2023 de la excedent bugetar de 0,3% în trimestrul 1 2022.

Cheltuielile bugetare raportate la PIB au scăzut cu 3,7 puncte procentuale comparativ cu aceeași perioadă a anului anterior (Fig. 2), la 42,3% de la 46%. Scăderea a provenit în principal de la reducerea ponderii în PIB a remunerării salariaților, a prestațiilor sociale și a transferurilor de capital. Cu excepția Bulgariei, în celelalte țări din regiune cheltuielile bugetare raportate la PIB au crescut. În Polonia creșterea a fost cea mai mică de 1,1 pp până la 40,1%, în Ungaria cea mai mare cu 6,3 pp până la 57,8%, iar Cehia a avut o creștere intermediară cu 1,9 pp până la 46,5%. Creșterea subvențiilor și a prestațiilor sociale (cu excepția Poloniei) raportate la PIB a majorat cheltuielile bugetare.

Pentru o reducere echilibrată a deficitului, veniturile bugetare raportate la PIB ar trebui să crească cu un procent asemănător celui cu care scad cheltuielile bugetare raportate la PIB. Dar, în România veniturile bugetare raportate la PIB au scăzut cu 2,9 puncte procentuale - la 35,1% în trimestrul 1 2023 de la 38% în trimestrul 1 2022 (Fig. 3). Scăderea a fost determinată de reducerea ponderii în PIB a impozitelor pe venit, impozitelor pe producție și importuri și a vânzărilor de produse și servicii. Veniturile bugetare raportate la PIB au scăzut și în celelalte țări din regiune cu excepția Cehiei, dar scăderea a fost mai puțin de jumătate din scăderea înregistrată de România (1,5 pp în cazul Bulgariei și Ungariei și 0,7 pp în cazul Poloniei). Ca urmare, venitul bugetar raportat la PIB din România în primul trimestru din 2023 a fost semnificativ mai redus decât în țările din regiune (cu 2,7 pp față de Bulgaria, 3,5 pp față de Polonia, 5,5 pp față de Cehia și 11,5 pp față de Ungaria).

Reducerea ponderii taxelor pe producție și importuri în PIB a avut loc în România și Cehia (Fig.4). Doar în România reducerea s-a datorat în întregime veniturilor colectate din taxa pe valoare adăugată, care raportate la PIB au scăzut de la 8,4% în trimestrul 1 2022 la 7,2% în trimestrul 1 2023. Reducerea acestor venituri nu este justificată nici de evoluția consumului care determină baza de impozitare - care ca pondere în PIB a crescut la 85,5% în trimestrul 1 2023 de la 84,8% în trimestrul 1 2022 (Fig. 5) - și nici de modificările din domeniul TVA intrate în vigoare din 1 ianuarie 2023 (Ordonanța 16/2022), care în principal au majorat cota TVA (precum pentru serviciile de restaurant, de catering și activități de cazare hotelieră de la 5% la 9% sau pentru băuturile nealcoolice care conțin adaos de zahăr de la 9% la 19%). Mai degrabă deficiențele de colectare și/sau creșterea evaziunii fiscale ar putea fi motivul reducerii veniturilor din TVA.

În România consolidarea fiscală este necesară. Pe lângă reducerea cheltuielilor este necesară creșterea veniturilor bugetare în principal prin eliminarea deficiențelor de colectare a TVA. Comisia Europeană a estimat că în perioada 2016 - 2020 în medie doar 64,4% din TVA datorată a fost colectată („VAT gap in EU, 2022”), mult sub nivele atinse de țările din regiune. Veniturile bugetare ar fi putut fi mai mari cu 2,9% sau 2,4% din PIB dacă eficiența colectării TVA s-ar fi situat la nivelul mediu din 2016 - 2020 al Bulgariei

¹ conform metodologiei ESA (European System of Accounts), adică pe baza sistemului conturilor europene, care față de metodologia cash folosită de autoritățile române include și plățile angajate, chiar dacă banii efectiv sunt dați la un alt termen.

sau al celorlalte țări din regiune și astfel s-ar fi realizat reducerea mai echilibrată a deficitului bugetar în trimestrul 1 2023.

Fig. 1. Excedentul(+)/deficitul(-) bugetului general consolidat

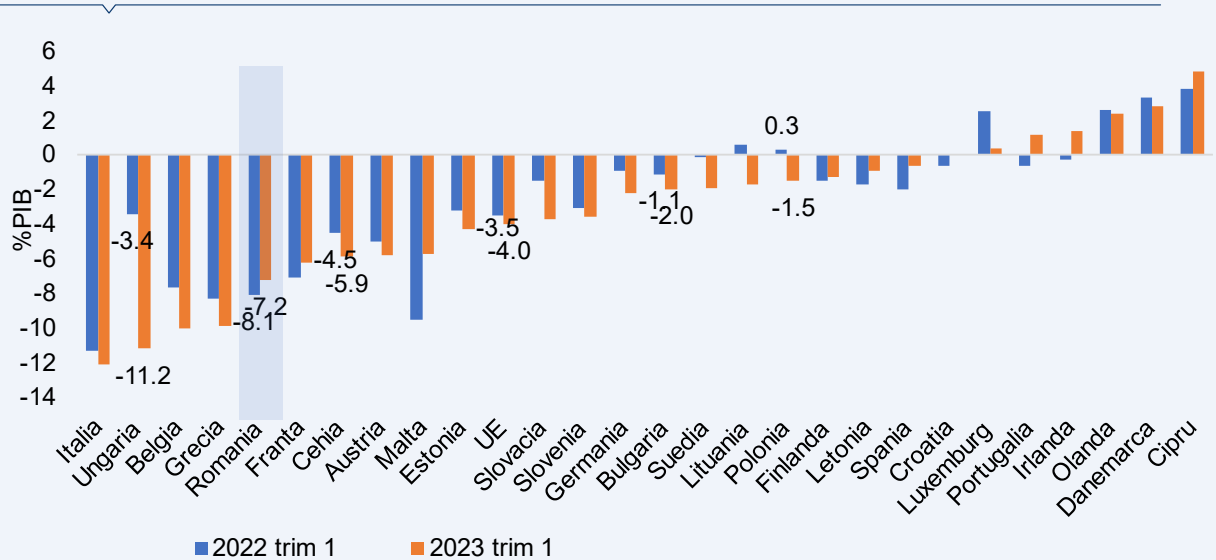

Fig. 2. Cheltuielile bugetului general consolidat

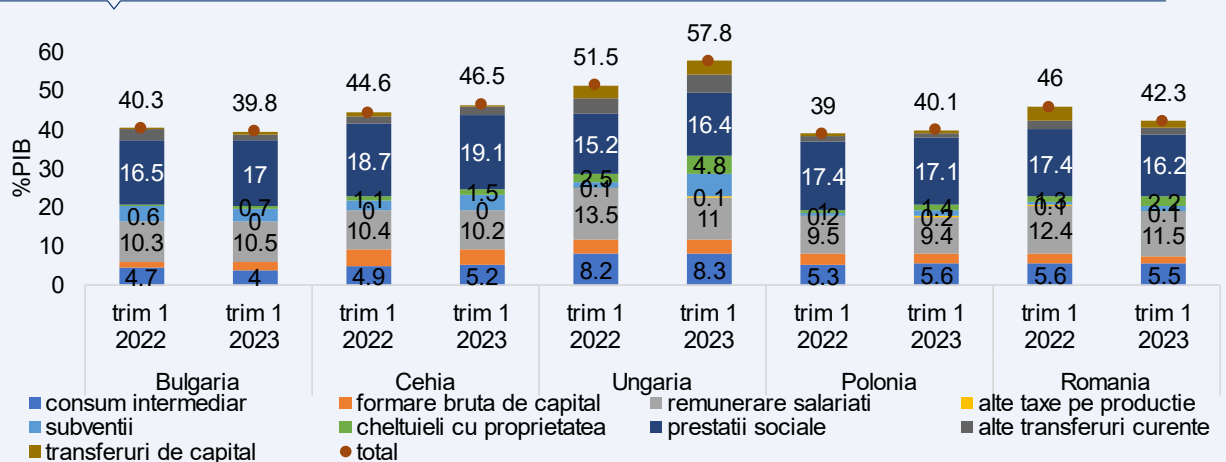

Fig. 3. Veniturile bugetului general consolidat

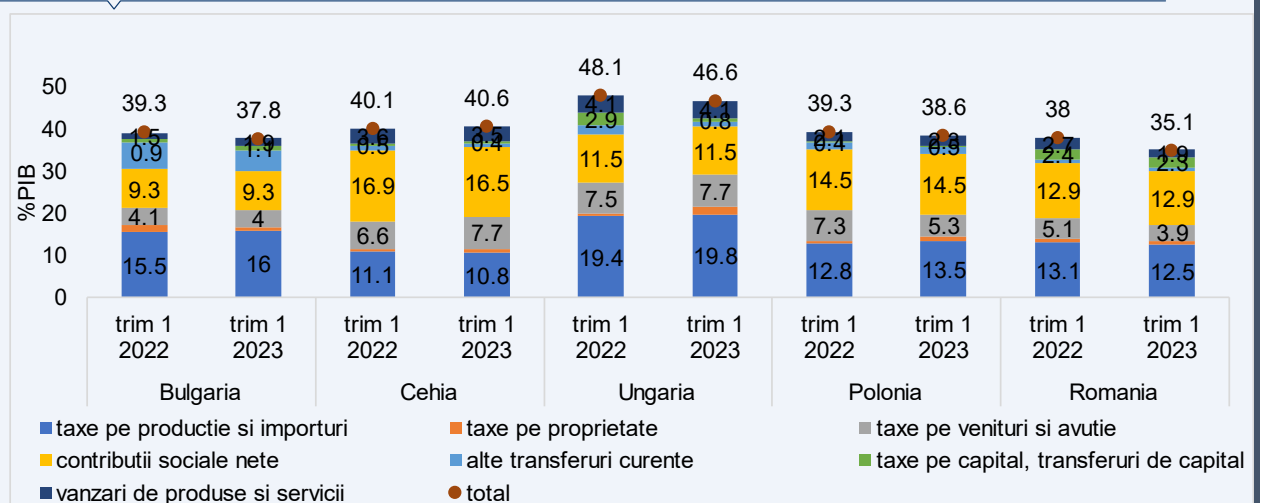
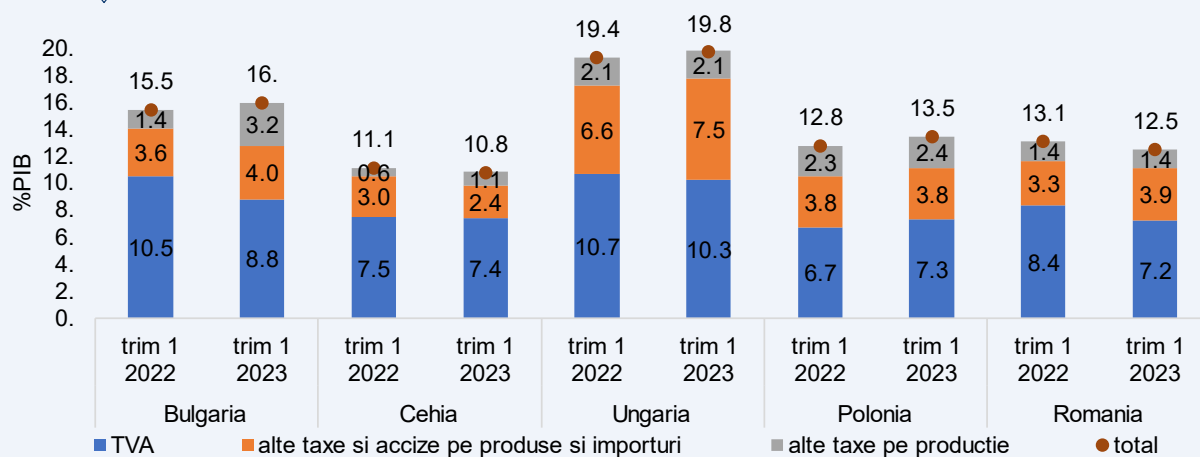
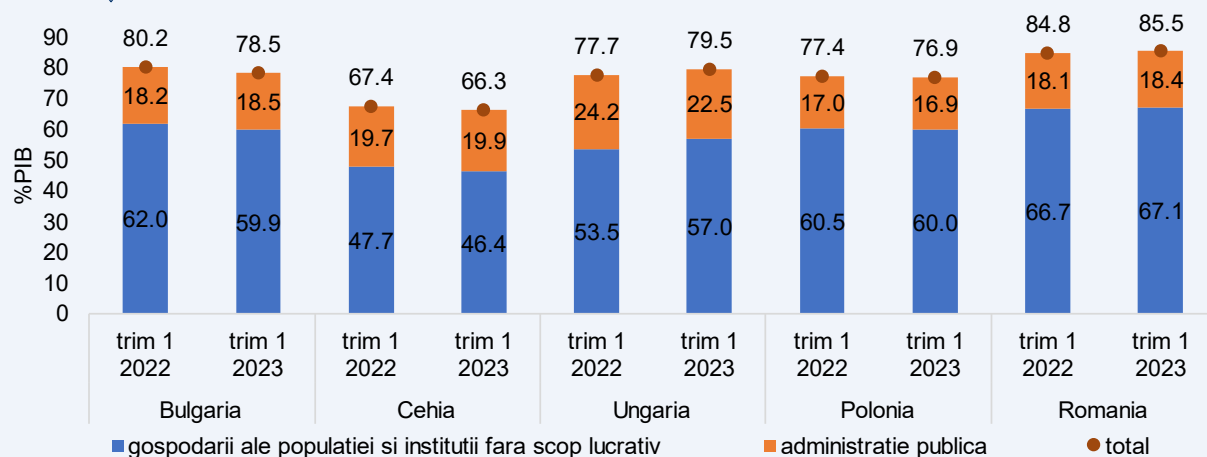

Fig. 4. Taxe pe producție și importuri

Fig. 5. Consum final efectiv

Sursa: calcule proprii bazate pe Eurostat

Indicatori macroeconomici							
	2019	2020	2021	2022	2023.06	2023.07	date anuale
Sectorul real							
PIB, creștere reală, anuală%	4,2	-3,7	5,8	4,7	1,7		
PIB, mld lei	1063,8	1066,8	1187,4	1409,8	690,0		
PIB, mld €	224,2	220,5	241,3	285,9	140,0		
Rata șomajului BIM*, %	4,9	6,0	5,6	5,6	5,6	5,5	
Salariu mediu net lunar, €	653	684	720	893	927	924	
Balanța de plăți (m€)							
Export (bunuri+servicii), FOB	90.126	81.326	98.079	122.834	63.752	74.409	
Import (bunuri+servicii), FOB	99.324	90.837	111.778	142.465	69.653	81.499	
Deficit comercial	-9.198	-9.511	-13.699	-19.631	-5.901	-7.090	
Cont curent deficit (-)/surplus (+)	-10.903	-10.901	-17.465	-26.691	-8.987	-11.892	
Deficit cont curent, % PIB	-4,9	-4,9	-7,2	-9,3	-6,4		
Investiții străine directe nete	-4.848	-2.960	-8.820	-9.626	-3.043	-4.242	
Investiții străine directe nete, % PIB	-2,2	-1,3	-3,7	-3,4	-2,2		
Buget fiscal consolidat							
Venituri, mld lei	321,1	322,5	379,6	460,1	242,7	288,0	
Cheltuieli, mld lei	369,4	424,4	459,6	541,1	279,9	326,6	
Deficit (-)/Surplus(+), mld lei	-48,3	-101,9	-80,0	-81,0	-37,2	-38,6	
Deficit, %PIB	-4,5	-9,6	-6,7	-5,7	-5,4		
Sectorul bancar (m€)							
Credit neguvernamental	55.986	57.989	65.533	73.506	75.626	76.657	
Credit neguvernamental, % PIB	25,0	26,3	27,2	25,7	54,0		
Credite în valută	18.116	17.672	18.072	22.906	24.250	24.380	
Depozite	76.933	86.416	96.866	103.738	107.450	107.395	
Depozite în valută	26.364	30.068	33.925	35.429	34.525	34.814	
Datorii externă (m€)							
Datorie externă	109.783	126.751	136.585	144.561	159.233	158.820	
Administrația publică	39.657	57.712	58.816	57.636	71.022	72.288	
Banca centrală	1.217	1.162	3.366	3.404	3.336	3.311	
Soc. care acceptă depozite, fără banca centrală	7.839	7.227	7.798	10.915	11.834	11.903	
Alte sectoare	24.343	24.102	25.534	26.846	27.983	28.895	
Investiția directă: instrum. de natura datoriei	36.727	36.548	41.071	45.760	45.058	42.423	
Datorie externă pe termen mediu și lung (TML)	73.056	90.203	97.544	97.722	112.591	115.220	
Datoria externă pe termen scurt (TS)	33.260	33.266	39.041	46.839	46.642	43.600	
Serviciul datoriei TML	16.110	16.840	15.968	19.195	9.499	11.520	
Serviciul datoriei TS	50.029	55.530	70.002	50.599	31.920	34.487	
Rezerve internaționale							
Rezerve brute, m €	37.450	42.517	45.831	52.305	59.266	59.843	
Rezerve brute, % PIB	16,7	19,3	19,0	18,3	42,3		
Prețuri – curs de schimb							
Inflație IAPC zona euro (%) sfârșit perioadă	1,3	-0,3	5,0	9,2	5,5	5,3	
Inflație IAPC România (%), sfârșit perioadă	4,0	1,1	6,7	14,1	9,3	8,9	
Curs RON/€, sfârșit perioadă	4,7793	4,8694	4,9481	4,9474	4,9634	4,9346	
Depreciere (+)/apreciere(-) nominală, anuală,%	2,5	1,9	1,6	0,0	0,4	0,0	
Depreciere (+)/apreciere reală (-), anuală,%	-0,2	-0,2	-0,1	-4,9	-3,4	-3,6	

Sursa: BNR, Institutul Național de Statistică, BCE

* Biroul Internațional al Muncii

Ella Kállai, PhD
Economist Șef
research@alphabank.ro

ALPHA BANK ROMÂNIA

Clădirea Platinum Business & Convention Center,

Șos. București-Ploiești, nr. 172-176, etaj 4,

Sector 1, București

Tel.: 08008 25742

Website: <https://www.alphabank.ro>

NOTĂ:

Acest raport, emis de Alpha Bank România, este oferit doar în scop informativ. Informațiile pe care le conține sunt întemeiate pe datele disponibile la o anumită dată și au fost obținute din surse considerate a fi de încredere, însă acuratețea/corectitudinea acestor informații nu poate fi verificată și/sau contestată de Alpha Bank România. Acest raport nu reprezintă un sfat, o recomandare, o ofertă sau o solicitare a unei oferte pentru orice fel de tranzacție. Raportul nu a fost conceput cu scopul utilizării în luarea deciziilor de investiții și nici cu scopul utilizării în prestarea unor servicii sau activități de investiții. Orice persoană care înțelege să folosească acest raport în luarea deciziilor de investiții, precum și în orice alt scop, își asumă în mod expres toate riscurile aferente. Raportul nu conține și nu este fundamentat pe date care ar putea fi considerate informații privilegiate conform prevederilor legale.

Alpha Bank România nu are nicio obligație să revizuiască acest raport sau să facă notificări în cazul în care orice informație conținută de acesta se modifică sau se constată ulterior a fi inexactă. Nicio garanție, expresă sau implicită, nu este oferită cu privire la acuratețea, completitudinea sau corectitudinea informațiilor și opiniilor conținute de acest raport sau adecvarea acestora pentru o anumită utilizare și nicio responsabilitate sau răspundere nu este acceptată de Alpha Bank România pentru orice daune directe sau indirecte care ar putea rezulta din utilizarea acestui raport sau a informațiilor pe care le conține, integral sau parțial. Orice reproducere sau republicare a acestui raport sau a unei părți a acestuia trebuie să menționeze Alpha Bank România ca sursă.